

Голас Радзімы

№ 9 (1271)

САКАВІК 1973 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 18-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ЗІМА У БЕЛАРУСКАЙ ВЕСЦЫ.

Фота У. ДАГАЕВА.

Ткуцца залатыя мары

Чалавек, які жыве за трыдзецьць зямель ад Бацькаўшчыны, носіць у сваім сэрцы шчымлівае пачуццё тугі. Туга — пастаянны і непазбежны спадарожнік эмігранта. Ад яе не лечаць ні час, ні адлегласць. Наадварот, з гадамі сум па Радзіме становіцца нясцерпна балючым, а дарагія памяці вобразы ўсплываюць ярчэй і выразней.

Усеабдымнае і глыбокае па свайму зместу паняцце Радзіма ў кожнага чалавека мае сваё праўленне, сваё аблічча, пачынаецца з нечага канкрэтнага, нават асабістага. Аднаму сніцца па начах стары млын і гаць на быстрой рэчцы, берагі якой прыхоплены першым крохкім лёдам. Другому мроіцца жніўняя ніва, што шуміць налітым коласам, бы марская хваля.

Рыгору Стоцкаму, які дажывае свой век у Амерыцы, «хочацца ўбачыць, як цяпер выглядае той луг, дзе пасві кароў і вадзіў коней на начлег». Калі Кірыла Жылінскі, канадскі лясаруб, падыходзіць да сасны і прыглядаецца, з якога боку зручней валіць дрэва, яму раптам зашумяць успамінае дзяцінства сосны Налібоцкай пушчы.

І стары млын, і жытнёвае поле, і луг, і сосны Налібокаў — маленькія сімвалічныя вобразы, з якіх пачынаецца Радзіма.

Для Марыі Гарох яна пачынаецца з галінкі чаромхі. Вяс-

ною, калі раўніны Фландрыі расквечваюцца агністым аksamітам цюльпанаў, калі ад радасці захлапаецца салавей і лашчыцца майскае сонца, надзяляючы дзяўчат вяснушкамі, Марыі становіцца журботна. Там, на яе Магілёўшчыне, у такую пару цвіце чаромха, якую яна ахапкамі насіла дадому ў шчаслівыя дзявочыя гады. А тут, у Бельгіі, за трыццаць год жыцця Марыя нідзе ні разу не бачыла чаромхі. І таму прыгажосць бельгійскай вясны вылікае ў яе душы не радасць, а вострае пачуццё тугі па Бацькаўшчыне.

Такая ўжо людская натура — без Радзімы чалавек, хай ён жыве нават у дастатку, хай яго акружае пышная экзатычная прырода, не мае поўнага шчасця. Яму пастаянна чагосьці не хапае. Напэўна, у такіх мінулыя роздзумы і ўспамінаў і нараджаюцца радкі пісьмаў, якія можа напісаць толькі чалавек, што глыбока перажывае душэўную драму.

«Калі б мяне спыталі, ці задаволены я цяперашнім сваім жыццём, я сказаў бы: цела мае задаволена, а душа — не! Чаму? Таму што я адарваны ад свайго народа, не чую сваёй роднай мовы, не бачу таго сонца і той прыроды, якую я ўбачыў з першых дзён майго з'яўлення на гэты свет, не чую тых песень, якія мая матуля спявала мне, схіліўшыся над калыскай».

Такія думкі аб Радзіме выказаў наш суайчыннік з Канады Карл Шаплевіч. А хто з беларусаў, раскіданых па свеце, не згодзіцца з ім?

Франя ІЛЬІНА (Бельгія): «Сумна на чужыне. Здавалася б, і жыццё добра, а на Радзіме ўсё ж лепш: свой народ, свой гоман, свая хата. А тут, колькі ні жыві, усё ты чужы».

Рыгор НІКАНОВІЧ (ФРГ): «...І вось цяпер, калі аглянешся назад і падумаеш, міжволі прыходзіш да выснаву, што сапраўднага, паўнацэннага жыцця без Радзімы нельга пабудаваць. Жыццё на чужыне — гэта проста фальшывая падробка. Нават адносна дабрабыт не суцяшае. Заўсёды такое пачуццё, што табе чагосьці не стае».

Пакутлівае гэта пачуццё — туга па родным краі. Але шчаслівы той, у чыім сэрцы яно не згасае. Вялікім скарбам валодае той, хто на ўсё жыццё захаваў пах белай чаромхі, матчыну песню, мяккія фарбы лета на Палессі ці ў Прынямонні. Бо адсюль жа бярэ пачатак патрыятызм.

Я люблю Радзіму. Тры старыя, як свет, вечныя, як жыццё, словы. Але колькі ні паўтараў іх, яны заўсёды гучаць так, нібы іх чуеш першы раз. Можна таму, што чалавек ніколі іх не вымаўляе абыякава, халодна... Гэтыя словы зрываюцца з вуснаў, як клятвы, як прызнанне ў чыстым каханні. Таму яны хва-

лявалі і будуць хваляваць заўсёды.

Любіць Радзіму — гэта значыць не толькі сумаваць па дрэве, якое ты пасадзіў, па зямлі, якая была сведкай тваіх першых, яшчэ няўпэўненых крокаў. Любіць Радзіму — гэта значыць, хоць і ўдалечыні, сярод чужых людзей, жыць яе жыццём, ганарыцца яе славай і бараніць светлае імя Бацькаўшчыны ад нячыстых рук і думаў яе непрыяцеляў, высока несці праўду аб Савецкай краіне.

«Мне дарагія мая Радзіма і савецкі народ, — піша Міхаіл Доліч з Англіі. — Я абараняю тут і падтрымліваю ідэалы савецкага народа. Я пабываў у Беларусі, і гэта дало мне шмат сілы і натхнення. Я раскажваю ўсім пра тое, што бачыў сваімі вачыма. Лічу, што гэта мой абавязак: берагчы перад паклёнікамі мой вялікі працавіты народ».

Дыхаць адным дыханнем з маці-Радзімай, адчуваць і ўдалечыні, як б'ецца яе пульс, быць шчаслівым яе шчасцем — гэта і ёсць канкрэтнае праўленне любові нашых суайчыннікаў да сваёй сацыялістычнай Бацькаўшчыны.

«Я патрыёт сваёй Радзімы. Яе радасці — мае радасці, кепска майму народу — і мне душа баліць. Я радуся, калі чытаю ў «Голасе Радзімы», што майму люду стала жыць лепей, што моладзь вучыцца, што ў ма-

газінах усё можна купіць, што людзям забяспечана старасць, а маладым — праца. У гэтым я бачу прагрэс савецкага народа і яго цудоўную будучыню».

Хто з беларусаў-патрыётаў, прачытаўшы гэтыя словы Якуба Данільчыка з Заходняй Германіі, не ўскліне: «Дык гэта ж і мае думкі!».

У розных геаграфічных шыротках жывуць нашы землякі. І там, дзе не расце чаромха, і там, дзе не пляюць салаўі, і там, дзе ніколі не выпадае снег. З успамінаў і мар ткуць дарагое аблічча Радзімы. Трывалая сувязь са сваім народам і дзейнасць у патрыятычных арганізацыях дапамагае ім напоўніць жыццё вялікім зместам, не згубіцца ў чужым людскім моры, не страціць самога сябе.

Пацвердзіць гэтыя словы хочацца некалькімі радкамі з ліста нашага земляка Карпа Шаплевіча.

«Каб я не сустракаўся час ад часу з савецкімі турыстамі, не трапляў на канцэрты савецкіх артыстаў, каб я не чытаў газет і кніг на роднай мове, я быў бы прапашчым чалавекам. Сустрэчы з маімі суайчыннікамі з Савецкага Саюза нібы пераносяць мяне хоць на кароткае імгненне ў родны дом. А газеты і кнігі — мой духоўны хлеб. Яны напамінаюць мне, хто я ёсць, адкуль выйшаў і дзе мая Радзіма».

ЭНЕРГЕТЫКА ПЛЮС ХІМІЯ

У адпаведнасці з планам развіцця народнай гаспадаркі Беларусі на 1973 год пераважнае развіццё атрымаюць галіны, якія забяспечваюць тэхнічны прагрэс. Аб перспектывах некаторых з іх раскажае член калегіі Дзяржплана БССР Ф. КУЗНЯЦОЎ.

Выпрацоўка электраэнергіі дасягне ў 1973 годзе 22,5 мільярда кілават-гадзін. Спажыванне яе прамысловасцю павялічыцца на 8, а сельскай гаспадаркай — на 12,5 працэнта, што дасць магчымасць значна павялічыць электраўзброенасць працы. Толькі на Лукомскай ДРЭС пуск у эксплуатацыю двух энергблокаў забяспечыць «прыбаўку» ў 600 тысяч кілават. Першыя магутнасці ўступяць у строй таксама на Мазырскай ЦЭЦ (60 тысяч кілават). Значна ўзрасце колькасць электраэнергіі для камунальна-бытовых патрэб гарадскога насельніцтва.

Выпуск прадукцыі хімічнай і нафтахімічнай прамысловасці ўзрасце на 21,4 працэнта. Толькі мінеральных угнаенняў будзе выпушчана на 9,6 працэнта больш, чым у мінулым годзе. Гэты рост намячаецца дасягнуць за кошт павышэння эфектыўнасці дзеючых вытворчасцей на Салігорскім камбінаце «Беларуськалій», Гродзенскім хімкамбінаце імя Прытыцкага, Гомельскім хімічным заводзе.

Новыя магутнасці будуць уведзены на Полацкім хімічным камбінаце імя 50-годдзя БССР. Тут закончыцца будаўніцтва доследна-прамысловай вытворчасці поліэтылена на ўстаноўцы «Палімер-50» з трубчастым

рэактарам вялікай адзінкавай ёмістасці. Новая ўстаноўка ў 4 разы больш магутная, чым ужо дзеючыя лініі па выпуску поліэтылену.

На Магілёўскім камбінаце сінтэтычнага валакна завяршаецца будаўніцтва новай доследна-прамысловай вытворчасці штапельнага валакна лаўсан.

У цэнтры Палесся поўным ходам працяваецца будаўніцтва Мазырскага нафтаперапрацоўчага завода.

Перспектывы развіцця паўднёвага прамысловага вузла рэспублікі велізарныя. На базе нізкаактанавых бензінаў нафтаперапрацоўчага завода і буйных залежаў паваранай солі, адкрытых у Беларусі, тут прадугледжваецца будаўніцтва хімічнага камбіната, які будзе выпрацоўваць хлор, каўстычную соду і шэраг іншых хлораарганічных прадуктаў.

Брэсцкі завод бытавой хіміі парадзе насельніцтва выпускам тавараў у азразольнай упакоўцы. У цэлым жа прадпрыемствы хімічнай прамысловасці выпускаць у гэтым годзе тавараў народнага спажывання на 24,4 мільёна рублёў.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Гродзенскі хімкамбінат імя Прытыцкага — флагман беларускай хіміі. 2. Электраслесары кантрольна-вымяральных прыбораў і аўтаматыкі Л. СЕРАДА і Б. ЕРШ. 3. Апаратчыца вытворчасці капралактаму В. РОГАВА. 4. Начальнік змены цэнтральнага пульту кіравання «Аміяку-1» У. ПАНАС.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ня арганізацыі таксама бясплатна вапнуюць нам 300—400 гектараў кіслай глебы. Дзяржава дае торфакошку на ўгнаенне, дапамагае ў набыцці мінеральных тукаў і тэхнікі, будзе дарогі...

— Аднак галоўны від дапамогі, — падкрэслівае мой субяседнік, — выгадна для калгасу палітыка закупачных цен, якую праводзяць партыя і ўрад краіны. У апошнія гады гэтыя ценны значна павышаны, і калгас атрымлівае вялікія прыбыткі ад рэалізацыі сваёй прадукцыі. Акрамя таго, дзейнічае сістэма стымулявання звышпланавога выпуску прадукцыі. Дзяржава плоціць нам на 30—50 працэнтаў больш за кожную прададзеную дадаткова да плана галаву жывёлы або цэнтнер прадукцыі палыводства. За кошт гэтага мы толькі летась атрымалі звыш 200 тысяч рублёў дадатковых прыбыткаў. Дзякуючы гэтым мерам і, зразумела, мерам, якія самі ўвесь час прымаем для палепшэння аграцэхнікі і заатэхнікі, укаранення механізацыі і росту прадукцыйнасці працы, калгас стаў «мільянерам».

Старшыня раскажае не спяшаючыся, лёгка выбраючы з тоўстага стосу разнастайных зводак, што ляжаць перад ім, самыя характэрныя і красамойныя паказчыкі. Адчуваецца, што пытанні эканомікі кіраўнік гаспадаркі разумее вельмі тонка.

— Вы пытаеце, ці адрозніваецца мая праца ад працы дырэктара прамысловага прадпрыемства. Што ж, мне давядзілася некалі быць дырэктарам, і скажу вам, розніцы не адчуваю ніякай, хіба толькі ў тым, што нашы «цэхі» не акінеш адным позіткам.

Сённяшні калгас — гэта такое ж сучаснае прадпрыемства, са складанай вытворчасцю, напружанымі планамі, комплексам сваіх гаспадарчых пытанняў. І кіраўнікі, а ў нас — праўленне, павінны ўмець валодаць такімі ж відамі эканамічнага манеўру, як і дырэкцыя прамысловага прадпрыемства.

Пазней, бліжэй пазнаёміўшыся з гаспадаркай, я пераканаўся ў слушнасці слоў старшын. Вытворчасць збожжа, бульбы, цукровых буракоў, грубых кармоў і свініны ў калгасе ком-

плексна механізавана, і ўсе працаёмкія працэсы ў гэтых галінах выконваюць механізатары на прамысловай аснове.

У бягучай пяцігодцы намячаюцца мерапрыемствы па механізацыі вытворчасці льну, малака і мяса буйной рагатай жывёлы. Наогул калгасная вытворчасць развіваецца тут па шляху канцэнтрацыі. Думаюць у калгасе нават аб будаўніцтве ўласнага завода па першаснай перапрацоўцы прадукцыі. Дарэчы, сёння такія заводы не рэдкасць. Першмайцаў стрымліваюць пакуль толькі будаўнікі — не спраўляюцца падрадчыкі будаваць усё, што заказвае калгас.

Аднак вернемся да таго моманту, калі гаспадарчы сезон канчаецца. Летась, напрыклад, падлічыўшы ўсе раздзелы свайго бюджэту, эканамісты даведаліся, што чысты дадавы прыбытак калгаса склаў 1 мільён 336 тысяч рублёў. Менавіта гэта сума, за вылікам падаходнага падатку, застаецца ў поўным распараджэнні калгаса, і размяркоўваць яе будуць, як звычайна, на пасяджэнні праўлення.

НАШЫ

КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

ПА НАКІРАВАННУ ПРАДПРЫЕМСТВА

Многія маладыя рабочыя Косаўскага мэблевага вытворчага аб'яднання штогод ідуць вучыцца ў вышэйшыя і сярэднія навучальныя ўстановы рэспублікі. Накіраванне на вучобу ім дае прадпрыемства, некаторым з іх выплачвае стыпендыю. Так, стыпендыятам аб'яднання з'яўляецца цяпер былы рабочы раскроечнага цэха Іван Екель, які займаецца на другім курсе Беларускага тэхналагічнага інстытута. Гэты ж інстытут за кошт прадпрыемства скончыў рабочы Мікалай Назарук. Па накіраванні аб'яднання вучацца ў розных навучальных установах Рыгор Мяцечка, Віктар Лушчык, Марыя Машчук.

Толькі ў мінулым годзе пудзілі на вучобу ад прадпрыемства атрымалі дзевяць маладых рабочых.

П. МЕРГЕС.

КРЫШТАЛЬ У 2 000 АДРАСОЎ

Барысаўскі шклязавод імя Дзяржынскага — адно са старэйшых прадпрыемстваў горада. Аднак калі ў недалёкім мінулым барысаўскія майстры выпускалі вырабы ў асноўным з простага шкла, то сёння яны наладзілі вытворчасць каля 150 відаў вырабаў з крышталю і шкла, афарбаванага рэдказямельнымі элементамі. Аб папулярнасці гэтай прадукцыі гаворыць тое, што барысаўскі крышталёвы паступае цяпер у 2 000 адрасоў, а таксама на экспарт.

Буйныя партыі вырабаў з маркай завода рэгулярна накіроўваюцца ў Ленінград і Караганду, Магнітагорск і Сочы, Ташкент і Валгаград, Томск і Львоў... Знаўцы свярджваюць, што гэты крышталёвы не ўступае славутым вырабам Гусь-Крышталёва і лепшым узорам замежных фірм.

Вытворчасць прадукцыі на заводзе ўвесь час павялічваецца, абнаўляецца яе асартымент. Толькі ў мінулым годзе выпушчана каля 30 мільёнаў кілішкаў, фужэраў, ваз, вінных набораў, сувеніраў. А калектыў эксперыментальна — мастацкага аддзела на чале з галоўным мастаком П. Арцёмавым рас-

працоўвае новыя віды вырабаў. Навінкі хутка ўкараваюцца ў вытворчасць.

П. БАРОДКА.

БУЙНЕЙШЫ АДКОРМАЧНЫ КОМПЛЕКС

У 1972 годзе на землях саўгаса «Белічы», на паўднёва-ўсходняй ускраіне Слуцка, было пачата будаўніцтва першага ў Беларусі прамысловага комплексу па вытворчасці ялавічыны. На яго ўзвядзенне выдзелена больш за 5 мільёнаў рублёў.

Аснову фабрыкі мяса створаць шэсць памяшканняў для адкорму буйной рагатай жывёлы. Два з іх — па 1 000 галоў, чатыры — па 1 250. Гадавая вытворчасць ялавічыны складзе 16 500 цэнтнераў.

Недалёка размесціцца жылы пасёлак для работнікаў адкормачнага комплексу. Выраснуць тры дваццацічатырохкватэрныя дамы, камбінат бытавога абслугоўвання, магазіны, сталова...

Цяпер будаўнікі заканчваюць работы па ўзвядзенню адкормачнага комплексу. У сярэдзіне года ён уступіць у строй.

М. СЯЎРУК.

НАВІНЫ РАЁННАГА СЕРВІСУ

У пачатку сёлетняга года ў райцэнтры Сянно ў строй уступіў новы вялікі дом быту. У аснашчаных па апошняму слову тэхнікі майстарнях рамантуюць абутак і бытавыя прыборы, гадзіннікі, радыёпрыёмнікі і тэлевізары, шыюць адзенне. Тут жа працуе вялікая цырульня. Амаль адначасова з домам быту адкрыты новы пункт хімічэсткі і афарбоўкі адзення, пачала працаваць механізаваная пральня. Да навін сервісу, якімі сёлета пачалі карыстацца жыхары Сянно, можна аднесці вялікі прадуктовы магазін самаабслугоўвання.

На заходняй ускраіне райцэнтры ўзняліся карпусы клінічнага гарадка, у які ўваходзяць раённая паліклініка і бальніца. Тут таксама вядуцца завяршаючыя работы.

За час, што застаўся да канца пяцігодкі, невялікі пасёлак Сянно набудзе гарадскія рысы.

А. МАЗУР.

тэмпы ажыццяўлення планаў сацыяльнага развіцця ў ёй застануцца па-ранейшаму высокімі.

...Маё спатканне са звычайным «мільянерам», а дакладней — мільянерамі, закончылася. Я зноў крочыў доўгай вуліцай уздоўж вясковых вокнаў, яшчэ раз спыніўся перад уваходам у малады скверык.

У цэнтры яго мемарыяльны помнік: гранітны воін у жалобе схіліў непакрытую галаву над магілай таварышаў. З бакоў, нібы маўклівы рэкіем, — бетонныя пліты з радамі высечаных прозвішчаў. Васілевіч, Гур, Козел, Сарагавец, Кулік, Новік... Прозвішчаў некалькі соцень, яны паўтараюцца, бо загінуўшыя воіны — жыхары навакольных вёсак. Гэта ў іх гонар калгас паставіў помнік.

А мне падумалася, што светлай памяці паўшых герояў дастойныя і гэтая вёска, і ўсё, аб чым я даведаўся за нядоўгае спатканне з «мільянерамі». Менавіта аб такім жыцці марылі тыя, чые імёны высечаны на помніку.

Вячаслаў ХАДАСОУСКІ.

АНТОНАВА СЯМ'Я

Жыў калісьці ў вёсцы Баранцы Антон Каліноўскі. Было ў яго пяць сыноў: Іван, Аляксандр, Васіль, Сяргей і Фёдар. Добра, калі шмат сыноў — бацькам апора. Пяць мужчын — дзесяць моцных рук. Але кепска, калі для гэтых рук няма работы. А яе і быць не магло, бо Антон меў зусім мізэрны шнурчак зямлі. Дзе ж іх дзец, тых малайцоў, калі вырастуць, чым заняцца ім на той жабрацкай гаспадарцы? Хоць ты з торбай у белы свет пускайся.

Доўга думаў Антон аб сваім няскладным жыцці-быцці, і ўсё ў яго атрымлівалася, як у той прыказцы: куды ні кінь, а ўсё клін. Таму надумаўся ехаць на чужыну. Сабраў некалькі грошай на дарогу, прадаў, што меў, і з сынамі і жонкай падаўся ў Канаду.

Як яму там жылося, канадскія беларусы ведаюць: не солідка. Але падраслі сыны, набраліся сілы і бацькоўскага спрыту да працы, і сям'я жыццём наладзілася. І вось нядаўна захацелі сыны паглядзець на бацькоўскі кут, на свае родныя Баранцы.

У госці прыехалі Аляксандр, Васіль і Васілёвы дачка і жонка. Пажылі сярэд сваякоў нейкі час, на ўсё паглядзелі. Жыццё спадабалася — цяпер яно не такое, як некалі за польскім часам, і заможнае і веселайшае. І запрасілі Аляксандр і Васіль сваіх родзічаў: «А зараз паглядзіце вы на нашу жыццё. Прывяджайце ў Канаду».

Туды адправіліся Аляксандра Скалюк са сваім мужам Аляксандрам. Вярнуліся яны — усе пытаюцца: як там Каліноўскія ў Канадзе? Можна мільянерамі сталі або фабрыку купілі? Так, вядома, жартавалі, бо яшчэ ніхто не чуў, каб беларускі селянін стаў за граніцай мільянерам. Але ў тых жартах быў і цвярозы сэнс. Маўляў, Каліноўскія — гэта вам не якія-небудзь гультаі і абібокі, а людзі кемлівыя, працавітыя. Ды яшчэ ў іх такая сіла: пяць, адзін у аднаго, дзедкоўкі!..

Захацелася і мне паслухаць Аляксандра і Аляксандра Скалюкоў. Сапраўды, цікава, як нашы людзі жывуць у Канадзе?

— А, так і жывуць — рассяліліся хто куды, — пачула я рас-

каз. — Хто ў Эдмантоне, хто ў Ванкуверы, а хто і ў іншых месцах. Каліноўскіх там многа, будзеш трыць усіх — памыліцца можна. Адзін на лесаліцы працуе, другі — на зямлі, трэці ў кантору ўладкаваўся... Работу і хлеб усе маюць. А каб у інжынеры ці настаўнікі або ў вучоныя, як цяпер воль у нас, — ніхто не выбіўся.

Сваім гарбом і мазалём, вядома, мільён не заробіш. Вунь мы ў Настасі, Іванавой дачкі, былі — з даўгоў вылезці не можа. Яна з мужам на зямлі працуе, на ўласнай ферме. Мы аж здзівіліся спачатку — вялікая гаспадарка! 83 каровы, а свіней столькі, а машыны! І пытаем: «Што ж ты, Наста, у гэтай беднай хаціцы жывеш, можа каровы твае не дояцца, можа яны перацёлкі?» І праўда: кароў і свіней, як даўней у нашага памешчыка, а хата на курныя ножкі. Даўгі, кажа яна, не даюць разагнацца. «Якія даўгі?» «А такія: за машыны — заплаці, за жывёлу — заплаці, за хлявы — гані манету. Усё набыта ў крэдыт. Пазыку ў банк выплачваць трэба». Вось і працуюць за тую пазыку ад-

цямна да цямна, і яна ў іх, як ланцуг на нагах, усё жыццё цяляпаецца. Пагаварылі мы і зразумелі: і зямлю маюць, і кароў столькі гадуець, а каб шчасце мелі — не скажаш.

А дачка Аляксандра ў горадзе жыве. Працуе бухгалтарам. Пытаем, колькі ў месяц зарабляе. Адказвае, што 350 долараў. «Ого, аж 350!» Тут яна нам: «Што, многа?» «Ну, мусіць жа і не мала». Тады яна гаворыць: «Толькі ж з гэтых 350-ці штомесяц трэба плаціць 150 за кватэру, а яшчэ падаткі розныя, а на харч многа ідзе, так што нічога і не застаецца». Бачыце, як у іх там, аказваецца, цэны растуць і падаткі, як у нас даўней пры Польшчы, людзей прыціскаюць. Вось табе і 350 у месяц! Мы ёй расказваем, што ў нас падаткі зусім малыя, кватэры танныя, доктару не прыходзіцца плаціць — не верыць, дзівіцца. І мы з іх парадкаў дзівімся.

Хоць бы і такі прыклад. Едем мы з імі па дарозе — дарога шырокая, харошая — любата проста. І за тое, што мы па ёй едем, плаціць грошы трэба. І многа плаціць! Жартуем: «Як жа вы да такога глупства думаліся?» Яны нам: «Нічога вы ў нашым жыцці не разбіраецеся. Тут усё так. Не падмажаш — не паедзеш». Спыняемся, каб бензінам машыну

заправіць. Гэта калонка, гаворачка, не канадская, а амерыканская. І вунь тыя вялікія жылыя дамы амерыканскія. «А чаму так?» — пытаем. «Таму, — адказваюць, — што амерыканцы па кавалках раскупілі Канаду. Мільянеры сядзяць у Амерыцы, а з канадцаў сем шкур дзяруць».

І ўсё ў іх не так, як у нас. Адна сваячка, Ніна, вучыцца ва ўніверсітэце. Стыпендыі ёй не плацяць, як у нас, а патрабуюць, каб яна плаціла. Пытаем мы ў яе: «А кім жа ты працаваць будзеш, як скончыш вучыцца?» Яна адказвае, што не ведае, што можа і не будзе працаваць, бо многія выпускнікі не атрымліваюць работы.

Так што жыццё ў іх не падобнае на наша, яно зусім не такое, інакшае. Кінеш першы погляд — блішчыць, прыгледзішся ўважліва — куды той бляск падзеўся? Таму і не мелі асабліва чым пахваляцца Антонавы сыны і ўнукі.

...Слухаюць баранскія і кобынскія сваякі Антона Каліноўскага гэтыя расказы, дзівацца, галовамі ківаюць. І гавораць: — Эх, шкада! Каб тых пяць Антонавых малайцоў выраслі ў нас пры Саветах...

— Паўна ж, шкада. Але што зробіш...

Марыя БЯЛОВА.

г. Кобрин.

Амаль сорак гадоў назад прыйшоў службы на флот Мікалай ТРЫБО. Цяпер капітан 2-га рангу на заслужаным адпачынку. А Радзіме служыць тры яго сыны — Генрых, Віктар і Леў. Любоў да мора, пачуццё вернасці традыцыям бацькоў перадаў ім Мікалай Лявонцэвіч. **НА ЗДЫМКУ:** М. ТРЫБО са сваім сярэднім сынам — капітанам Віктарам на набярэжнай ракі Піны ў Пінску.

Фота В. ГЕРМАНА.

* Што? * Як? * Чаму? *

ПРАЦА НЯПОЎНАЛЕТНІХ

Штогод у нашай краіне тысячы выпускнікоў сярэдніх школ і прафесійна-тэхнічных вучылішчаў прыходзяць на прадпрыемствы і будаўнічыя аб'екты, пачынаюць сваю працоўную біяграфію. Часам здараецца, што малады рабочы бывае крыху маладзей за 18 год. Анатолю Міхалю, калі ён прыйшоў на мінскі завод імя Кастрычніцкай рэвалюцыі, было семнаццаць. Юнак ужо скончыў вучылішча металістаў і меў спецыяльнасць мадэльшчыка. Яму адразу ж прадаставілі работу ў адпаведнасці з разрадам, атрыманым у час вучобы, і пазнаёмлілі з артыкуламі працоўнага заканадаўства, якія непасрэдна датычылі Анатоля як няпоўналетняга рабочага. (Праўда, у вучылішчы таксама гаварылі пра правы і абавязкі падлеткаў, але ж у рабочым калектыве такая гутарка набывае больш рэальны сэнс).

Да дасягнення паўналецця юнакі і дзяўчаты карыстаюцца пэўнымі льготамі. Іх прымаюць на работу без выпрабавальнага тэрміну, звычайна для некаторых катэгорый рабочых і служачых. Пры гэтым абавязковым з'яўляецца медыцынскі агляд, які потым праводзіцца не радзей аднаго разу ў год. І калі ўрач заўважыць, што выконваемая падлеткам работа супрацьпаказана яму па стану здароўя, яе адразу ж заменяць на іншую, больш адпаведную.

Поўнасцю забаронена законам прымяняць працу няпоўналетніх на шкодных і цяжкіх работах. Напрыклад, у якасці стаяваараў, сушыльшчыкаў, іх памочнікаў і падручных, на падземных работах, што патрабуюць вялікага фізічнага напружання, а таксама звязаных з павышанай небяспечай або адказнасцю. На станкабудаўнічым заводзе, куды прыйшоў працаваць Анатоль Міхаль, няма такіх вытворчасцей, але затое тут падлеткам не дазваляюць працаваць малярмі, таму што афарбоўка металічных частак станкоў звязана з прымяненнем хімічных рэактываў, шкодных для маладога арганізма.

Працягласць рабочага дня для падлеткаў ва ўзросце ад 16 да 18 гадоў складае шэсць гадзін. (Прыём на работу п'ятнацігадовых з'яўляецца рэдкім выключэннем і агавораны ў асобных артыкулах заканадаўства). Юнакоў і дзяўчат забаронена прыцягваць да звыштэрміновых і начных работ, а таксама да работ аб'яджурстваў у дні шотыднёвага адпачынку і ў святы. Затое водпуск падлеткам абавязкова прадастаўляюць летам і, незалежна ад прафесіі, тэрмінам не менш месяца.

Маючы скарачаны рабочы дзень, падлетак атрымлівае заработную плату як за поўны. Калі ж ён знаходзіцца на здзелнай аплаце працы, то прадпрыемства даплочвае яму са сваёй фондаў за скарачаную гадзіну з разліку яго фактычных заработкаў. Напрыклад, калі Анатоль Міхаль за свой рабочы час выконвае работу коштам у 6 рублёў, то бухгалтэрыя налічвае яму 7 г. д. Разам з льготнымі правіламі аплаты працы для некаторых катэгорый маладых рабочых (трактарыстам-машыністам, наборшчыкам ручнога набору, лінаціпістам і іншым) устаноўлены паніжаныя нормы выпрацоўкі.

Дзяржава нямае клопаціцца аб выхаванні рабочых-падлеткаў, павышэнні іх кваліфікацыі, агульнаадукацыйнага і культурнага ўзроўню. Юнакам і дзяўчатам прадастаўлены ўсе магчымыя ўмовы для вучобы ў школах рабочай моладзі, тэхнікумах і інстытутах. Тут на іх распаўсюджваюцца льготы, якія наша краіна дае студэнтам-вячэрнікам і завочнікам, навучэнцам школ рабочай моладзі. Яны могуць займацца ў спартыўных секцыях, гуртках мастацкай самадзейнасці, народных універсітэтах культуры. Непасрэдна на прадпрыемствах наладжаны школы для падлеткаў, у якіх вопытныя спецыялісты чытаюць лекцыі, праводзяць практычныя заняткі па профілю прадпрыемства. На станкабудаўнічым заводзе імя Кастрычніцкай рэвалюцыі слухачамі такой школы з'яўляюцца нядаўнія школьнікі. Яны больш глыбока знаёмыя тут з чарчэннем, вивучаюць супрацьўплыве матэрыялаў, тэхналогію металаў. А выпускнікі прафтэхвучылішчаў, знаёмыя з гэтымі вытворчымі тонкасцямі, ходзяць у школу рабочай моладзі — набываюць агульную сярэднюю адукацыю.

Грамадства клопаціцца аб фізічным і маральным здароўі рабочых падлеткаў, авансам прадастаўляе ім шмат льгот і прывілеяў, каб юная змена рабочага класа расла тэхнічна і культурна адукаванай, каб у кожнага рабочага выпрацоўваўся творчы падыход да сваёй справы, каб работа прыносіла яму задавальненне, а не была цяжкай павіннасцю.

ЧУЖОГО ГОРЯ НЕ БЫВАЕТ

«Чужого горя не бывает». Так называется только вышедший на мировой экран документальный фильм о трагедии и мужестве Вьетнама. Автор фильма — известный советский писатель Константин Симонов — рассказал о борьбе народа Вьетнама за право быть хозяином в собственном доме и о помощи, которую оказывают ему советские люди.

Реальное выражение этой помощи — щедрые личные взносы в Советский фонд мира. Эта добровольная общественная организация сравнительно молода. Она возникла немногим более 10 лет назад, но популярность ее в нашей стране, да и во многих зарубежных государствах, огромна. Активными участниками Фонда стали коллективы предприятий, учреждений, колхозов, рабочие и служащие, деятели науки, культуры и искусства.

Заслуженный врач Российской Федерации Лидия Гулида из небольшого села Рязанской области денежный перевод сопроводила припиской, в которой сказано: «Почти полвека назад я впервые услышала от отца о силе интернационального братства. Отец рассказывал о той помощи, моральной и материальной, которую оказал международный пролетариат молодой Советской республике в первые годы после Октябрьской революции 1917 года, и о том огромном значении, которое имела эта помощь. Теперь, когда наша страна стала могучей социалистической державой, мы, советские люди, имеем возможность помочь народам, борющимся за свое освобождение. Вот я и решила пере-

дать свои сбережения — 500 рублей в Советский фонд мира».

Чужого горя не бывает. Горе вдов, сирот Вьетнама, Лаоса, Камбоджи как свою неизбежную боль восприняла пожилая учительница Ольга Яковец из украинского города Гайсин. Первого ноября 1943 года ее сын Владимир погиб в боях за белорусский город Оршу. Посмертно он был награжден боевым орденом. Его похоронили в братской могиле на границе Смоленской и Витебской областей. После войны мать разыскала могилу сына и его павших друзей, над которой стоял монумент солдата. Но на цоколе памятника не было ни одной фамилии. Ольга Яковец предложила местному Совету депутатов трудящихся свои сбережения — 500 рублей, чтобы на мраморных плитах высечь имена погибших.

Совет поблагодарил мать героя, но деньги ее не принял. Государство выделило более 3 тысяч рублей, которые были израсходованы на новый монументальный ансамбль. На его мраморных плитах начертаны имена русских, украинцев, казахов, отдавших жизнь за свободу родной земли.

«Мне 75 лет, — пишет Ольга Яковец, — дочь вышла замуж, сын Юрий — доктор наук, директор научно-исследовательского института. Дети мои ни в чем не нуждаются, а мне самой — много ли нужно. Деньги, что вернули мне из Орши, пересылаю в ваш фонд, чтобы они послужили сохранению мира. Ведь сколько еще на свете горя из-за войн».

Передо мной еще одно письмо, под которым десятки

подписей. Его авторы — хлеборобы колхоза имени космонавта Андрияна Николаева из Чувашской автономной республики. Они сообщают, что 1 000 колхозников в знак братской солидарности с героническим вьетнамским народом перечислили в Фонд мира свой однодневный заработок.

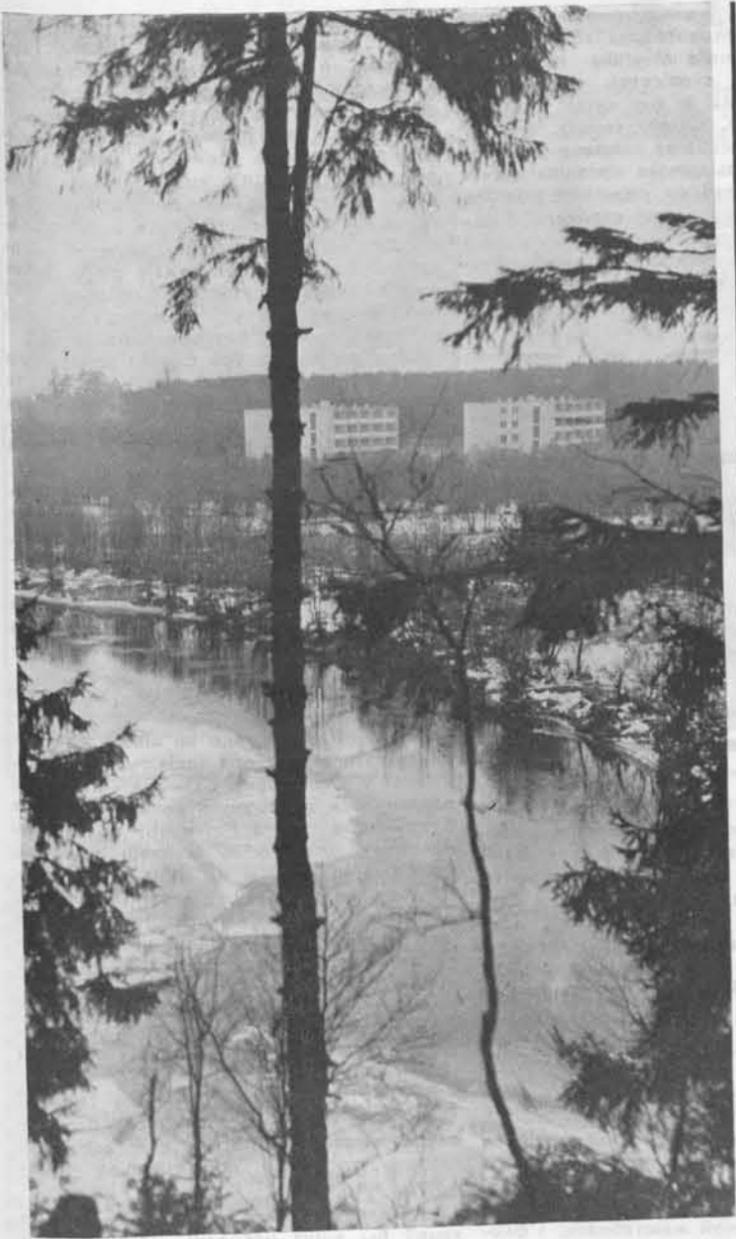
Помимо денег советские люди передают в этот фонд и свои драгоценности для оказания помощи жертвам американской и израильской агрессии.

В правление Фонда недавно прибыли посылки — кольцо с бриллиантами из Татарии, золотые часы из Армении, старинные золотые монеты из Тамбова. Жительница северного города Якутска Юлиана Полицинская прислала тщательно упакованную посылку. В ней оказалась старинная ваза и золотой нагрудный знак с бриллиантами. В сопроводительном письме учительница сообщила: «Этим знаком был награжден мой покойный дед за организацию перепоселения за Полярным кругом. Мы хранили его как семейную реликвию. Расстаться с ней нас побудило чувство сострадания к арабским беженцам и вьетнамским семьям, оставшимся без крова».

Те же мотивы подсказали видному советскому ученому, профессору, члену-корреспонденту Академии наук СССР Дмитрию Ольдерогге из Ленинграда передать Фонду мира международную премию, полученную им за исследования по истории языков и культуре народов Африки.

Валентина УСОЛЬЦЕВА.

АПН.

Рака Свіслач у ваколіцах Мінска.

КОГДА МАСКА СОРВАНА

В австрийской газете «Фольксштимме» опубликовано секретное «Руководство о целях и методах идеологической диверсии против Советского Союза, осуществляемой с помощью радиостанции «Свобода». Публикация сопровождается фотокопией титульного листа оригинала «Руководства» на английском языке. Что же представляют собой «Свобода» и этот документ?

Подрывная организация, ныне именуемая себя «Комитет радио «Свобода», действует в США с 7 марта 1951 года. В ее создании приняли участие представители крупного финансового капитала, а также рьяные антикоммунисты из числа занимающих официальное положение военных, дипломатов и пр. Это не мешало ей одно время скрываться под вывеской «частной организации», которая финансировалась из секретных фондов ЦРУ. В настоящее время ей официально выделяются немалые суммы из госбюджета США. Первым президентом организации являлся бывший корреспондент агентства Юнайтед Пресс в Москве Юджин Лайонс, которого сменил адмирал Лесли Стивенс, а с 1954 года — бывший помощник государственного секретаря США Хоулэнд Х. Сарджент, остающийся на этом посту до сего времени.

За годы своего существования «Комитет» трижды менял название, именуясь поочередно «Американским комитетом освобождения от большевизма», «Американским комитетом освобождения» и с января 1964 года — «Комитетом радио «Свобода». Штаб-квартира его, численностью свыше ста человек, находится в Нью-Йорке.

Главным исполнительным органом «Комитета» является радиостанция «Свобода» в Мюнхене (ранее называлась «Освобождение»), которая вещает круглые сутки на 22 языках народов советских республик. В общей сложности 17 передающих установок сконцентрированы в трех пунктах: Лампертгейм (ФРГ), Плайя де Палье (Испания) и Тайбэй (Тайвань).

Кроме того, филиалы редакции радио «Свобода» находятся в Нью-Йорке, Лондоне, Риме и некоторых других столицах капиталистических государств. Во главе радиостанции, где работает свыше тысячи человек, стоит исполнительный директор, который с 1965 года является бывший офицер армии США, кадровый сотрудник ЦРУ Уолтер К. Скотт.

Приведенные фактические данные о радио «Свобода» в общих чертах известны советской и международной общественности. Однако в концентрированном виде они позволяют проследить весьма характерную эволюцию, которая сводится к тщательному камуфляжу подрывного характера «Комитета радио «Свобода». Ныне его главы при любом удобном случае публично клянутся, что деятельность радиостанции будто бы не направлена уже на «свержение коммунистического режима в СССР и ликвидацию социалистического строя», а имеет своей целью ни больше, ни меньше, как «укрепление взаимопонимания между народами». Именно пользуясь этим камуфляжем, радиостанция ведет подрывную деятельность против СССР и пытается осуществлять акции, являющиеся не чем иным, как вмешательством во внутренние дела советского общества.

Австрийская газета «Фольксштимме», которая на основе имеющихся у нее секретных американских до-

кументов, определяющих деятельность радио «Свобода», публикует серию разоблачительных статей, писала, что вся антисоветская ложь, сконцентрированная нью-йоркским центром радиопропаганды в директивах и особых инструкциях, вновь является на свет. Сам же этот центр стремится стать «направляющей силой» среди ориентирующихся на США газет и других средств массовой пропаганды в капиталистических странах.

Основным секретным внутренним документом «Комитета радио «Свобода», который благодаря газете «Фольксштимме» стал достоянием гласности, является так называемое «Руководство по организации политических передач».

Тщательно оберегавшееся от глаз непосвященных, оно содержит полсотни страниц убогистого текста, где скрупулезно, с циничной откровенностью расписаны ближайшие и конечные подрывные цели радиостанции, ее «миссия», текущие задачи, методы и приемы. В документе дается поразительная по своему политическому цинизму характеристика советского рабочего класса, колхозного крестьянства, интеллигенции, которые рассматриваются не более как различные по значимости и противопоставляемые друг другу «объекты» радиопропаганды. Подробно расписана в нем и тактика камуфляжа подрывных действий. Подписал «Руководство» собственноручно президент «Комитета радио «Свобода» Хоулэнд Х. Сарджент.

Какие же главные цели значатся в этом уставном и программном документе? «Мы должны помочь слушателям действовать более эффективно, чтобы изменить существующую советскую систему...» Такова «рабочая» установка «Комитета радио «Свобода». Разве не чувствуется в ней замогильного голоса «Комитета освобождения от большевизма»? Разве это не подстрекательская подрывная деятельность против Советского Союза и не вмешательство в его внутренние дела?

Итак, цель, которую преследует радиостанция, — «изменить существующую советскую систему». В каком же направлении изменит? Ответ «Руководства» недвусмыслен: с помощью инспирированных извне акций или путем направляемой Западом «постепенной эволюции» вернуть советский народ к эксплуататорскому строю и навязать ему так называемый «неоколониализм», ибо, как утверждается в «Руководстве», «у западного демократического неоколониализма есть множество преимуществ». Однако советские люди хорошо знают, что хищнической природы капитализма не меняют ни модные приставки вроде «нео», ни благозвучные эпитеты «демократический», «обновленный» и т. п.

Смыкаясь с тезисом маоистской пропаганды, отрицающим тот факт, что одним из главных факторов общественного развития является мировая социалистическая система, радиостанция стремится доказать советским людям, будто «революционная борьба в мире в настоящее время не совпадает ни с их взглядами, ни с их интересами». Подлевая бывшему директору ЮСИА Фрэнку Шекспиру, который запрещал без кавычек употреблять слова «советский народ», «советские люди», авторы «Руководства» идут еще дальше, распространяя такой запрет на понятия «коммунизм», «коммунисты», «Октябрьская революция» и т. д.

Вполне соответствует кровавым целям боссов из «Комитета радио «Свобода» и набор рекомендуемых «Руководством» методов и средств ведения подрывных действий. Вот некоторые из них: «Радиостанция оказывает политическое влияние и содействует эволюции советского общества... путем подбрасывания необходимых идей и информации». «Радиостанция... может предоставить много информации, которая будет весьма полезна при создании общих платформ для оказания сопротивления режиму». «Мы должны добраться до «патриотов режима» и заставить их сомневаться в советской системе и в действиях советского правительства...» и т. п.

Правда, теперь, как видим, подрывные центры типа радио «Свобода» уже не говорят открыто о своих истинных целях, а помалкивают о них, прячут их в сейф. Радиопередачи же, которые преследуют в конечном счете задачи подрыва советского общества, составляются по особой, специально рекомендуемому методу.

«Руководство», например, обязывает сотрудников «приводить факты, специально подобранные и соответствующим образом поданные, предостерегая при этом, что «вступление в полемику с советскими источниками информации не приносит никакой пользы». Точнее говоря, пользы для радиостанции. Да она и остерегается вступать в полемику, боясь очередных разоблачений. «Себе дорожке», — вот как дословно объясняют свою осторожность авторы «Руководства». «Намного выгоднее дискутировать проблемы по нашим собственным меркам», — провозглашают они.

Инструкция предупреждает, что «для радиостанции весьма рискованно вдаваться в цифровые подробности», и указывает, что «политическая передача более эффективна, если в ней имеются недомолвки, недосказанность». Наконец, ставится требование «подбирать и подавать факты о политическом, экономическом или культурном событии так искусно и убедительно», чтобы «заставлять слушателей делать желаемые выводы».

Как тут не вспомнить давнее признание влиятельной газеты буржуазного мира — «Нью-Йорк таймс», по мнению которой империалистическая политика и пропаганда — это умение заставлять людей делать то, чего они либо не хотят, либо не понимают.

Особым цинизмом отличаются установки «Руководства» по вопросам тактики. «Радиостанция «Свобода» не должна производить впечатление, что она стремится заставить слушателей принимать открытые действия... она никогда не предлагает слушателям обещаний, касающихся внешней помощи... хотя и признает, что определенные формы действий соответствующих групп в советском обществе могут быть необходимыми для осуществления реформ, предлагаемых «Свободой», — внушает руководство «Комитета» своим подчиненным.

Вот уж воистину логика политических провокаторов: «Толкайте, толкайте людей на преступления, — как бы поучает своих подчиненных господин Сарджент. — Только не обещайте им никакой помощи и оставайтесь всегда в стороне». Завести людей на

[Окончание на 6-ой стр.]

ЗАМЕЖНЫЕ СТУДЕНТЫ АБ ЛЕНИНЕ

Напередадні 50-годдзя ўтварэння СССР у кнігарнях Беларусі з'явілася кніга «Ленін заўсёды з намі», выпушчаная выдавецтвам Белдзяржуніверсітэта імя У. І. Леніна. Аўтары яе — замежныя студэнты, якія вучацца ў Мінску. У кнізе яны падзяліліся сваімі думкамі аб ленінскім вучэнні, аб уплыве ідэй ленінізму на вызваленчую барацьбу, расказалі аб знаёмстве з творами правадыра.

Кніга складаецца з чатырох раздзелаў: «Першае знаёмства з Леніным», «Імя Леніна ў сэрцы май», «Ленін і мая краіна» і «Па ленінскіх мясцінах».

Вось як, напрыклад, піша аб першым знаёмстве з Леніным пайднёваў'етнамскі студэнт Нгуен Донг Хо:

«Аднойчы глыбокай ноччу я доўга не мог заснуць. Час ад часу на вуліцы раздаваўся рой паліцэйскіх машын. Здавалася, нешта цяжкае, страшнае навісла над горадам, над намі. Я ўстаў, падшоў да сестры. Яна

чытала кнігу. На вокладцы — партрэт еўрапейца. Я спытаў: — Што ты чытаеш?

— Кнігу пра Леніна, — адказала яна. І дадала: — Калі ў нас знойдуць яе, то мяне пасадзяць у турму.

— А чаму? Хто ён — Ленін?

Раскажы мне пра яго...»
Студэнт са Сьера-Леоне Гіндэх Дэвід піша аб нейміручасці ленінскіх ідэй, венгер Міхай Мядзведзкі ўсхвалявана расказвае пра высакародны асабісты якасці Леніна. Многія з аўтараў вядуць размову аб уплыве ленінізму на гістарычны лёс іх народаў і краін, дзеляцца ўражаннямі аб наведанні ленінскіх мясцін у Ленінградзе, Казані, Маскве, Ульянаўску.

Шчырыя словы юнакоў і дзяўчат з розных краін і кантынентаў пра вялікага правадыра яскрава сведчаць аб велізарнай павазе да яго і аб цікавасці да рэвалюцыйнага ленінскага вучэння.

А. ЮЗЭФОВІЧ.

ПРЫСВЯЧАЕЦА КАПЕРНІКУ

Усё прагрэсіўнае чалавецтва адзначыла 500-годдзе з дня нараджэння вялікага польскага вучонага, астранома і гуманіста Мікалая Каперніка. Яго працы, што зацвердзілі геліяцэнтрычную сістэму свету, былі важнейшай падзеяй XVI стагоддзя.

Да 500-годдзя з дня нараджэння вялікага вучонага ў Фундаментальнай бібліятэцы Акадэміі навук БССР была наладжана выстаўка кніг, на якой прадстаўлены навуковыя працы, матэрыялы аб жыцці і дзейнасці М. Каперніка, айчынная і замежная літаратура аб развіцці ідэй вялікага польскага вучонага ў Расіі і ва ўсім свеце.

На выстаўцы сярод выдадзеных прац Мікалая Каперніка — першы том яго «Твораў». Ён мае 440 старонак факсімільнага аднаўлення тэксту асноўнай працы М. Каперніка «Аб вярчэнні нябесных сфер», падрыхтаванай па лацінскім арыгінале рукапісу, які захоўваецца ў Ягелонскай бібліятэцы Польскай акадэміі навук у Кракаве.

Сярод літаратуры аб развіцці ідэй Мікалая Каперніка яго паслядоўнікамі выдзяляецца кніга вялікага нямецкага астранома Іагана Кеплера (1571—1630) «Скарачэнне Капернікавай астраноміі» (Франкфурт, 1635). Усё сваё жыццё І. Кеплер прысвяціў развіццю вучэння М. Каперніка.

Побач з кнігай Кеплера адзін з першых вучэбных дапаможнікаў, папулярных у Беларусі, — «Астраномія, пераказаная ў 22 лекцыях», выдадзеная на польскай мове ў Вільні ў 1826 годзе. У ёй цэлыя раздзелы прысвечаны тэорыям Кеплера і Нютана. Аўтар яе — Вінцэнт Карчэўскі, ураджэнец Гродзеншчыны, выкладаў астраномію ў Віленскім універсітэце і быў прапагандыстам ідэй Каперніка і Кеплера.

ЖЫЦЦЕ пражыць — не дарогу перайсці. Кожны чалавек, пра-жыўшы многія дзесяці гадоў, мае на што аглянуцца, можа адзначыць у сваёй памяці значныя вехі, карысныя здзяйсненні. А калі гэта адметны чалавек, актыўны грамадскі і дзяржаўны дзеяч, то яго жыццёвы след будзе, вядома ж, намога больш прыкметны, незабыўны, пра яго будучы ўспамінаць людзі заўсёды.

Васіль Казлоў астаўся ў памяці людской, як чалавек вялікай і чыстай душы, нястомны працаўнік і змагар за шчасце народнае. Ён не ведаў і не прызнаваў кампрамісаў у прынцыповых справах, якія яны ні былі б — малыя ці вялікія, значныя аж да дзяржаўнага маштабу ці надзвычайныя, нават бытавыя.

Такім я ведаю Васіля Іванавіча па яго біяграфіі. Сын бедняка са Жлобіншчыны і не адзіны ў сям'і, ён з малых год спа-знаў, што такое нястача, што такое кусок хлеба, зароблены ўласным мазалём. Змалку прывучаны да працы, да жыццёвай самастойнасці, ён даволі рана для вясковага хлапчука ўваходзіць у грамадскую працу, становіцца адным з актыўных камсамольцаў, агітатарам за ўсё лепшае, перадавое ў тагачасным вясковым жыцці. А якое жыццё было тады ўсюды ў нас і, у прыватнасці, на Жлобіншчыне? Грамадзянская вайна, буржуазна-польская акупацыя, потым — нямецкая акупацыя. І ўсё гэта давялося перажыць юнаку. Перажыць не пасіўна сузіраючы, а на ўсю сваю сілу і здольнасць памагаючы свайму бацьку, які ў той час быў старэйшай камбед, і іншым перадавым людзям Жлобіншчыны адстаяць, адваўваць тую патрэбную народу праўду, што несла ленінская партыя, тыя запаветныя прынцыпы, што мела Савецкая ўлада. Калі ўзнікла неабходнасць дапамагчы Чырвонай Арміі абараніць Жлобін ад нахалнага інтэрвентаў і заградскай беднякі ўзяліся за зброю, юны Васіль Казлоў быў побач з імі, капаў акопы, падвозіў, паднісіў патроны, удзельнічаў у баях.

Так фарміраваўся характар байца, змагара, так выхоўваліся каштоўныя і вельмі патрэбныя ў жыцці рысы стойкасці, непахіснасці і бязмежнай адданасці ленінскім запаветам. Так паступова вырастаў, загартоўваўся сапраўдны бальшавік.

Акрамя вывадаў з біяграфіі, я мог бы сёе-тое сказаць пра жыццё і дзейнасць В. Казлова і са сваіх асабістых назіранняў, бо ведаю Васіля Іванавіча даўно. Упершыню ўбачыў яго ў Старобінскай МТС, куды ён быў прызначаны дырэктарам. МТС называлася Старобінская, а размяшчалася ў маёй роднай вёсцы Кулакі, таму мы часта бачыліся з В. Казловым і яго сям'ёй, жылі амаль што па суседству.

Да гэтага новага прызначэння В. Казлоў працаваў нявызваленым партаргам ЦК у калгасе «Новы быт» Старобінскага раёна, займаў там пасаду загадчыка жыллагадоўлі. Калгас гэты быў у вёсцы Мяцёвічы, непадалёку ад нашай вёскі. Прыехаў В. Казлоў туды пасля заканчэння Камвуза ў Мінск. І вось расказвалі людзі і цяпер некаторыя памятаюць гэта: усе калгасныя фермы былі ў яго падначаленымі — малочнатаварная, свінагадоўчая, авечкагадоўчая, а жыў чалавек упрогаладзь, часам нават бульбы ў хаце не было.

Не так даўно мне даводзілася сустракацца з адным старым чалавекам з вёскі Мяцёвічы, Васілём Бегуном. Ён успамінаў, што былі выпадкі, калі сам прыносіў у хату Казловых бульбу, каб хоць трохі паматчы прыезджаму чалавеку і яго сям'і.

Скажу дарэчы, што Васіль Іванавіч Бегун увесь час ганарыўся блізкасцю да свайго цёзка, як ён называў Казлова, і пры выпадку падкрэсліваў, што калі ў людзей аднолькавыя свае імёны ды

яшчэ і бацькавыя, то яны ўсё роўна, як родныя.

У Старобінскай МТС В. Казлоў працаваў некалькі гадоў і пакінуў там глыбокі след, бо справы вёў умела, заўсёды чула адносіўся да людзей, сам быў прыкладам і ўзорам для ўсіх як па рабоце, так і па асабістых паводзінах. І гэта не забываюць людзі. Яшчэ і цяпер часта можна пачуць у нашай вёсцы: «Гэта было яшчэ пры Казлове». Або: «Гэта адбылося пасля таго, як Казлова перавялі ў Мінск».

Споўнілася 70 год з дня нараджэння Васіля Казлова. Імя гэтага чалавека вядома кожнаму беларусу. У гісторыі В. Казлоў застаўся як буйны савецкі і партыйны дзеяч, адзін з таленавітых арганізатараў партызанскага руху ў гады Вялікай Айчыннай вайны, Герой Савецкага Саюза, у памяці людской — як прасты і чылы, сціплы і спагадлівы чалавек, які выйшаў з народа і ўсё сваё жыццё служыў інтарэсам народа.

Прапануем увазе чытачоў артыкул пісьмёння Аляксея Кулакоўскага, які добра ведаў Васіля Іванавіча яшчэ з даваенных гадоў, часта з ім сустракаўся, шмат ездзіў разам па былых партызанскіх мясцінах, збіраючы матэрыял для дакументальнай кнігі аб партызанскім руху на Міншчыне.

У гісторыі Старобіншчыны, відаць, адзначана, што ніхто іншы, а менавіта Казлоў дамогся такой работы МТС, што яна даволі паспяхова абслугоўвала тэхнікай усе калгасы раёна. А колькі тады было трактараў у МТС? Не больш ж сорок. Цяпер некаторыя саўгасы маюць столькі ж трактараў. Ды не «фардзонны» гэта, не «пуцілаўцы», не ХТЗ, а самыя новыя маркі.

Калі патрабавала пара, абставіны, то людзі працавалі дзень і ноч. Трэба было паказаць прыклад, натхніць людзей — і Казлоў сам па некалькі сутак заставаўся на полі, поруч са сваімі механізатарамі.

Кадры механізатараў у Старобінскай МТС падбіраліся і рыхтаваліся пераважна з мясцовых людзей і амаль заўсёды з сямейных. А сямейны чалавек не будзе надта імкнуцца паехаць куды-небудзь у іншае месца, калі тут яму чым не дагадзілі або калі сутыкнуцца з пэўнымі цяжкасцямі. Такая па-сялянску практычная, але зусім правільная логіка падтрымлівалася Казловым.

У Васіля Іванавіча была нейкая асаблівая здольнасць і ўменне падбіраць кадры. Гэта я заўважыў і паэзіі, калі ён ужо быў на больш высокіх і адказных пасадах. Тлумачыцца гэта, напэўна, перш за ўсё тым, што Васіль Іванавіч любіў людзей, заўсёды стараўся разумець іх, раіўся з імі і ніколі не адрываўся ад мас.

Пасля МТС В. Казлоў нейкі час працаваў сакратаром Старобінскага райкома партыі, потым быў выбраны сакратаром Чэрвеньскага райкома партыі, затым яго перавялі ў Мінск на работу ў Савет Міністраў БССР, а праз некаторы час ён выбіраецца другім сакратаром Мінскага абкома партыі. Тут застала яго вайна.

Як змагаўся В. Казлоў з фашысцкімі акупантамі, якую мужнасць і адвагу праявіў у гады Айчыннай вайны, як выявіў

і вызначыў сябе ў якасці першага сакратара Мінскага падпольнага абкома партыі і камандуючага Мінскім партызанскім злучэннем, я апісваць не буду, бо гэта ўжо апісана ў яго кнізе «Людзі асобага складу». Скажу толькі, што ў ваенныя гады асабліва яркая і шырока раскрыліся выдатныя арганізатарскія здольнасці В. Казлова, развіліся і загартаваліся трывалыя якасці стойкасці і непахіснасці, ўменне пераадоўваць самыя неверагодныя цяжкасці і перашкоды для дасягнення патрэбнай мэты. І тут,

з ім выяжджаў у службовыя камандзіроўкі. Мяне, як літаратара, цікавіў гэты чалавек не толькі сваёй партызанскай дзейнасцю, а і наогул пэўнымі асаблівасцямі свайго характару, даволі адметнымі, зусім неабходнымі для грамадскага і дзяржаўнага дзеяча. Ён добра ведаў і любіў жыццё, умеў бачыць, разумець і правільна ацэньваць розныя з'явы жыцця. Калі сустракаўся з недахопамі, з пэўнымі цяжкасцямі, дык не пасаваў перад імі, не разводзіў рукі, а тут жа вызначаў сутнасць, прыроду і перспектыву той ці іншай з'явы або справы і прымаў патрэбнае рашэнне.

Што далей, то ўсё больш захапляла мяне яго неаслабная блізкасць і шчырая павага да простых людзей, знаёмых яму і незнаёмых. Гэта рабіла яго нібыта зусім свойскім для народа, даступным для кожнага сумленнага чалавека.

Наконт гэтага я мог бы прывесці ня-мала прыкладаў, але ў даным артыкуле хочацца ўспоміць толькі адзін эпізод. Паехалі мы з ім аднаго разу ў Салігорск. Там быў сход будаўнікоў, шахцёр-раў і хімікаў. Васіль Іванавіч выступіў на гэтым сходзе, потым доўга размаўляў з людзьмі так проста, па-сяброўску, неафіцыйна.

Неафіцыйныя, сяброўскія гаворкі з людзьмі звычайна займалі ў Васіля Іванавіча многа часу, але ён ніколі не шкадаваў гэтага часу для такіх гутарак. Вось і тады ў Салігорску размова ў клубе зацягнулася да позняга вечара. Кіраўнік будаўнічага трэста і парторг пачалі непакоецца, што Васіль Іванавіч стаміўся, бо яшчэ ні хвіліны не адпачываў з таго часу, як прыехаў, і нават не абедваў. А прыехалі мы ў Салігорск недзе ў першай палове дня. І пачалі кіраўнікі ўсё больш настойліва запрашаць Васіля Іванавіча пайсці паабедваць, а потым уладкавацца нанач у адведзеную яму бакоўцы ў памяшканні трэста. Будаўнічы трэст № 3 размяшчаўся тады ў нашай вёсцы Кулакі.

Васіль Іванавіч нейкі час не вельмі зважаў на гэтыя просьбы, усё размаўляў з людзьмі, а потым, калі закончыў гаворку, то заявіў, добразычліва паглядаючы на мяне:

— Пазнавата ўжо, гэта праўда. Але я хацеў бы яшчэ наведваць маці нашага пісьмёння. Усё ж такі жылі колісь па суседству, добрыя адносіны ў нас былі.

І паехалі мы ўсе да нас у хату: Васіль Іванавіч, кіраўнік трэста Кісялёў і сакратар парткома Гнусаў. Маці мая не чакала такіх дарагіх гасцей, спачатку трохі разгубілася, а потым яе гасцінная руплівасць узляя верх над усім: яна хутка сабрала на стол і запрасіла гасцей павячэраць.

Для нас з Васілём Іванавічам гэта была і вячэра і абед адразу, ды і астатнія госці наўрад ці мелі час дзе-небудзь падсілкавацца. І сама вячэра, і сяброўская гаворка пайшлі ў добрым настроі і пры найлепшай сямейнай утульнасці. Васіль Іванавіч размаўляў з маёй матуль-ляй доўга і ахвотна. Яны ўспаміналі мінулыя часы, калі Казловы жылі тут, прыгадвалі многіх знаёмых, і Васіль Іванавіч цікавіўся, распытваў, дзе яны цяпер, як жывуць, колькі ў каго дзяцей, дзе і як яны вучацца, дзе працуюць, калі ўжо дарослыя.

Толькі недзе ўжо за поўнач наш паважаны госць пайшоў у тую адведзеную яму бакоўку на начлег. Маці запрашала яго застацца ў хаце і нанач, але Васіль Іванавіч адмовіўся, бо не хацеў, каб гаспадыня лішне турбавалася з-за яго.

Такі быў чалавек Васіль Казлоў, выдатны партыйны кіраўнік і дзяржаўны дзеяч, прынцыповы камуніст і чылы таварыш. Памяць аб ім доўга будзе жыць у душах і сэрцах людскіх. І памяць добрая, паважлівая, шчырая. А гэта, бадай, самая лепшая ўзнагарода за ўсё, што зроблена чалавекам пры жыцці.

Аляксей КУЛАКОЎСКИ.

КОГДА МАСКА СОРВАНА

(Окончание.
Начало на 5-ой стр.)

скользкую стезю, потихоньку скрыться от сопричастности и ответственности, а потом, злорадно потирая руки, сфабриковать и передать в эфир фальшивку о «преследовании иннакомыслящих в СССР» — не правда ли, это прием, достойный политической мафии. Мы знаем, господин Сарджент, что многие из ваших сотрудников не блещут репутацией, ибо она запятнана связями с гестапо и другими карательными органами гитлеровцев. Но как же вы, Холленд Х. Сарджент, избравшийся в 1951 году председателем Генеральной конференции ЮНЕСКО в Париже и трижды возглавлявший делегацию США на конферен-

циях этой организации, как вы могли подписать этот грязный документ? Ведь он находится в вопиющем противоречии с принципами и целями ЮНЕСКО, которая «сотрудничает в деле развития взаимного познания и понимания между народами, используя для этого все средства общения». Конечно, вы убеждены, что «деньги не пахнут», особенно те, которые получаете вы и ваши подручные за свою малопочтенную деятельность. Однако весь мир видит обратное: эти доллары пахнут политическими провокациями и рецедирами «холодной войны».

В заключение — несколько выводов, которые вновь и вновь напрашиваются при ознакомлении с документальными материалами, касаю-

щимися организации и деятельности радио «Свобода». «Комитет радио «Свобода» и его разветвленная сеть осуществляют вмешательство во внутренние дела другого государства — Союза ССР и предпринимают соответствующие подрывные акции. Этим грубо попираются цели и принципы Устава ООН, который запрещает «вмешательство в дела, по существу входящие во внутреннюю компетенцию любого государства». Существование филиалов и передатчиков «Свободы» на территории ряда капиталистических стран наносит ущерб их престижу и суверенитету.

Суть деятельности радиосистемы «Свобода», а также ее фальсификаторские формы, подстрекательские методы и провокационная тактика препятствуют оздоровлению международной обстановки, упрощению безопасно-

сти народов, установлению отношений доверия и сотрудничества между государствами различных общественно-политических систем.

В докладе о 50-летию СССР Генеральный секретарь ЦК КПСС Л. Брежнев говорил: «Нередко приходится слышать, что на Западе придают значение сотрудничеству в области культуры и особенно обмену идеями, расширению информации, контактам между народами. Позвольте заявить здесь со всей ясностью: мы тоже стоим за это. Разумеется, если такое сотрудничество будет осуществляться при уважении суверенитета, законов и обычаев каждой страны и будет служить взаимному духовному обогащению народов, росту доверия между ними, утверждению идей мира и добрососедства».

В своих передачах руководители «Свободы» заявляют

о желательности «конструктивных диалогов» с нами по различным общественным проблемам. Нет, господа, не только диалоги, но и всякие отношения с вами аморальны, как аморальны отношения с преступниками.

Вопрос другой, что может состояться разговор о вас, о вашем существовании, т. е. диалог с теми государствами, которые пока еще предоставляют вам средства и территорию. Это явилось бы одним из практических вкладов в расчистку завалов «холодной войны».

Если не буква, то во всяком случае дух документов о принципах отношений с нашей страной, подписанных в последние годы, повелевает выбросить радиостанцию «Свобода» на свалку истории как реликт «холодной войны».

М. ВОЛГИН.

«Известия».

Ад аднаго твора да другога мастак творчыя знаходкі і адкрыцці. Кожная новае — ці то тэму, ці то нечаканую, часам нават спрэчную форму, арыгінальнае спалучэнне фарбаў. Але не толькі гэтым тлумачыцца ўвага гледачоў да творчасці жывапісца. Галоўнае, што работы яго нясуць вялікі эмацыянальны зарад...

Яго настаўнікам у Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце быў мастак В. Цвірко. Гэта ён адкрыў юнаку маляўнічае багацце свету. Шчэмелеў імкнецца больш уважліва глядзець наўкол, больш бачыць. Відаць, таму ён праз год пасля атрымання дыплома накіроўваецца ў творчую камандзіроўку на поўнач, у Карэлію, — за новымі ўражаннямі, за новымі фарбамі. Потым Л. Шчэмелеў пабываў у Дагестане, Таджыкістане, Узбекістане, Казахстане, на Каспіі.

Пошукі прынеслі вынік. Моцна загучаў голас мастака ў карцінах «Людзі Поўначы», «Цяжкія гады» і асабліва ў адной з лепшых яго работ «Маё нараджэнне». Тэма яе — нараджэнне чалавека ў суровую зіму 41-га. Апалчэнцы акружылі парадзіху, ахоўваючы яе ад шалёных куль і снегу... Карціна ўражае і драматычнасцю моманту, і колерным вырашэннем.

Леанід Шчэмелеў працуе ў многіх жанрах. У яго нямала твораў вялікага напалу думкі і пацучаў, прысвечаных Вялікай Айчыннай вайне, савецкай поўначы, Дагестану, ёсць і жанравыя карціны, партрэты, пейзажы, сустракаюцца нацюрморты. Мастак выканаў на сценны роспіс у адной з залаў Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны на тэму «Тыл — фронту».

Творы мастака экспанаваліся на многіх выстаўках — у Мінску, Маскве, у братніх рэспубліках, за мяжой і ўсюды прыцягвалі ўвагу гледачоў.

Нядаўна Л. Шчэмелеў споўнілася 50 год. У росквіце творчых сіл пераступіў Леанід Дзмітравіч паўвекавы рубеж. Ён абраны членам праўлення Саюза мастакоў БССР. На выстаўцы, падрыхтаванай да IX з'езда мастакоў рэспублікі, з'явіліся два яго новыя творы — «Скрыпачка» і «Скульптар», якія яшчэ раз паказваюць незвычайнасць і самабытнасць таленту іх стваральніка.

В. САКАЛОУ.

НА ЗДЫМКАХ: рэпрадукцыі з карцін Леаніда ШЧЭМЕЛЕВА «Скрыпачка» і «Скульптар».

ЦЯЖКА сказаць, калі прыйшло на Палессе вясёлае зімовае свята — каляда. І жыве яно насуперак бегу часу, які так паскорыўся ў нашым XX стагоддзі. Жыве і шчодро дорыць людзям бадзёрасць і добры настрой. Пацвярджэнне гэтаму — дакументальная кінастужка «Палескія калядкі», створаная рэжысёрам творчага аб'яднання «Летапіс» Нінай Сава па сцэнарыю кандыдата мастацтвазнаўства Зінаіды Мажэйка, якая ўжо шмат гадоў займаецца вывучэннем беларускага музычнага фальклору.

Фільм, задуманы як рэпартаж, здымаўся ў асноўным у дзвюх палескіх вёсках — Клятной і Тонежы, якія ўжо не адзін дзесятак год прыцягваюць увагу фалькларыстаў самабытнымі песеннымі традыцыямі. У кожнай свае прызнаныя «артысты», але іх «выканаўчая дзейнасць» падпарадкавана строгім законам, якім давалася падначаліцца і здымачнай групе. Увесь матэрыял трэба было адзіць у кароткі тэрмін, пакуль ідзе каляда, таму што пасля яе ніхто не згодзіцца спяваць калядкі. Неяк у час летняй экспедыцыі фалькларысты напрасілі спевакоў выканаць наладку, на што тыя адказалі смехам і словамі: «Каляда вядзецца, як мароз трашчыць, а зараз сонца пячэ».

Нельга было патрабаваць ад каляднікаў паўтарыць толькі што разыграную сцэну: згубіцца непасрэднасць. Яны маглі выканаць адну рэжысёрскую просьбу — трохі пачакаць з пачаткам «прадстаўлення», пакуль апэратар прыбязыць з другога канца вёскі, дзе спявае іншы гурт каляднікаў. Але нягледзячы на «цяжкія» і навукова-дакладныя на дзіва непасрэды, эмацыянальны і навукова-дакладныя... Рана прычынаецца вёска. А ў гэты зімовы дзень, напеўна, яшчэ раней запаллі ў

печках гаспадыні: як па камандзе, з усіх кімінаў пацягнуліся ў цёмнае неба роўныя стужкі дыму. У кожнай хаце рыхтуюцца да свята, але галоўны клопат у майстра, які наладжвае карнавальнае начынне. Стары бот, што «прасіць кашы», вывернуты кажух, два кавалкі дрэва для вушэй — і гатовы «конь». Добра ляскае ротам «каза». Ганельга — каляда выварочвае не толькі кажухі.

Вясёлы гурт спыняецца каля чарговай хаты. «Добры вечар, шчодры вечар, пане-гаспадару. Ці пазволіце калядаваць, ваш дом развеселяць, каму спяваць?» — пытаюцца каляднікі. «Бабыцкі Ксане», — чуецца голас з дома. Тут свой разлік: бабка ўжо старая, ад яе шчодрата

расаваць і нявесце, калі вяселле супала з зімовым святам. Арганічна ўплятаецца ў расказ аб калядках маляўнічая сцэна ля калодзежа, дзе сабраліся вясцоўцы, каб паглядзець, як маладзіца першы раз ідзе па ваду. «Вядро пахіснецца, вада праліецца, з мяне, маладой, увесь род смеецца», — пецца ў старой вясельнай песні. І нічога, што давалася чакаць на марозе выхад маладой (і апэратару М. Бераву таксама), сагрэла чарка з рук прыгажуні.

А каляда захапіла ўжо ўсю вёску. Камера затрымліваецца на дзіцячых тварах. Колькі ў іх узрушанасці і радасці! Ці ж забудуць гэтыя хлопчыкі і дзяўчынкі вясёлю каляду, ці ж не захаваюць у сэрцах вернасць цудоўнаму народнаму свята?

Тым часам напаяюцца мяшкі каляднікаў. Чым вяселейшы гурт, чым трапнейшыя калядкі, тым хутчэй ідзе справа. Гурты спаборнічаюць паміж сабой, хто больш накалядуе. «Калядавалі і прадстаўлялі так, — разказваюць потым пераможцы, — што не мусілі нірагоў прынесці, торбу ад зямлі адарваць». І вось ужо выкладаюцца на стол шчодрыя дарункі, рыхтуюцца агульны «пір на ўвесь мір»...

Але не заўсёды былі вясёлымі каляды на Палессі. Тонежцы ніколі не забудуць тую зіму сорок другога года, калі фашысцкія карнікі спалілі сяло. У агні загінулі 260 чалавек — жанчыны, дзеці, старыя. Расказ Ганны Венгура аб трагедыі Тонежа дысціруе з жыццярэадным настроем фільма, але з песні слова не выкінеш. А сама песня, як і народ, што стварыў яе, неўміручая. Яна прайшла праз цяжкія выпрабаванні і выйшла з іх у першароднай чысціні, захавала сваё галоўнае прызначэнне — несці людзям радасць.

Тамара РЭУТОВІЧ.

ДЛЯ ШЫРОКАГА КОЛА ЧЫТАЧОЎ

Ленінградскае выдавецтва «Аўрора» да 50-годдзя ўтварэння СССР выпусціла серыю кніг, прысвечаных выўленчаму мастацтву братаў рэспублік. Сярод іх — прыгожа аформлены і багата ілюстраваны том «Мастацтва Беларускай ССР». Кніга разлічана на самае шырокае кола чытачоў у рэспубліцы і за яе межамі, таму ўступны артыкул, як і тэксты да ілюстрацый, даюцца на беларускай, рускай і англійскіх мовах.

Уступны артыкул, напісаны кандыдатам мастацтвазнаўства Л. Дробавым, паказвае развіццё выўленчага мастацтва Беларусі за гады Савецкай улады — ад першых яго крокаў, калі ў Віцебску пачала сваю антыўную прапагандысцкую і педагогічную дзейнасць група мастакоў-рэалістаў на чале з В. Волкавым, М. Дабушынскім, М. Керзіным, Ю. Пэнам, да сённяшняга яго росквіту.

Аўтар адзначае, што рэалістычныя традыцыі беларускага мастацтва былі закладзены яшчэ раней творчасцю майстроў-беларусаў, якія атрымалі адукацыю ў Маскве ці Пецярбургу і працавалі часам за межамі Беларусі (С. Заранка, А. Гараўскі, І. Хруцін, В. Ваньковіч, Ф. Рушчыц і іншыя). Іх творчасць, як і творчасць рускіх мастакоў-рэалістаў, стала грунтоўнай школай для майстроў пэндзля Савецкай Беларусі.

Нават беглы агляд твораў выўленчага мастацтва даваеннага перыяду і часоў Вялікай Айчыннай вайны сведчыць аб значных поспехах беларускага народа ў развіцці культуры, мастацтва ў першыя паслярэвалюцыйныя дзесяцігоддзі.

Калі была здобыта перамога над ворагам і пачаўся мірны перыяд, творчасць беларускіх майстроў атрымала асабліва шырокае вядомасць, заняла прыкметнае месца на ўсесаюзных і міжнародных выстаўках. У аглядным артыкуле коратка гаворыцца аб творчасці асобных, найбольш значных прадстаўнікоў беларускага выўленчага мастацтва.

У кнізе змешчана семдзсят калюравых, выдатна выкананых ілюстрацый, якія сведчаць аб жанравым і стыльным багацці нашага мастацтва, яго высокім прафесійным узроўні.

А. ШАУНЯ.

РЭПАРТАЖ З ПАЛЕСКАЙ КАЛЯДЫ

тывы і «звезда» для каляднікаў, і трашчотка для «чорта».

І вось ужо рушыць па вуліцы калядны карнавал, з песнямі, танцамі, жартамі, ад якіх аж за жываты бяруцца «балельшчыкі». Наперадзе — «чорт», «каза», «конь», «цыган» і «цыганка». На хадзіце традыцыйнае прадстаўленне.

— Як ты, козанька, Як ты крычала?
— Так я крычала:
Ме-ге-ге-ге-ге.
— Як ты, козанька, Як ты ўцякала?
— Так я ўцякала:
Туп-туп-туп-туп-туп.

Ніводнай хаты не абмінуць каляднікі:

Бегла калядна пляшом, пляшом,
Несла пірагі мяшком, мяшком.
Ды забегла да Івана,
Ад Івана да Дзямяна,
Ад Барыса да Дзяніса...

На вёсцы ўсе добра ведаюць адзін аднаго, і для кожнага напачатковае трапная калядка. Працавітага і шчырага яна ўхваляць, а гультая ці скнару апячэ. Крыўдаваць

дару за калядку не чакаюць. Толькі хвілінку раяцца спевакі:

Ой ты, бабачка, стара галачка,
На печы сядзі, нічога не рабі.
Чорны волішчэ, той дроў прывазе,
А дзеркачышчэ хату прыбярэ,
А памялішчэ, да я печ замяце.
А ты, бабачка, стара галачка,
На печы сядзі, чырвонцы лічы.

Хоць і скупаватая бабка, але ўсё ж зразае кольца кілбасы. Не, аднаго, мусіць, мала, і аж два кольцы ляцяць у калядны мяшок.

Мільгаюць на экране белазубыя ўсмішкі, ружамі цвітуць шчоки на марозе. Як не праспяваць вясковай прыгажуні старадаўнюю калядку:

Ой, красна, красна каліна ў лузе,
А красней яе Кацюхна ў мамкі.
Па двару хадзіла — увесь двор красіла,
А ў сені ўвайшла — сені заззялі,
А ў хату ўвайшла — пані усталі,
Шапкі знімалі, у яе пыталі,
Ці ты цароўна, ці каралеўна?

Такою калядку можна ад-

У КУПАЛАЎЦАЎ ПРЭМ'ЕРА

Песы Андрэя Макзёнка «Выбачайце, калі ласка», «Лявоніха на арбіце», «Зацюканы апостал», «Трыбунал» атрымалі шырокае прызнанне ў нашай краіне і іграюцца на сцэнах дзесяткаў прафесійных і самадзейных тэатраў. Зараз гэты спіс папоўніла новая камедыя драматурга — «Таблетку пад язык».

Яе паказаў нядаўна ў Маскве тэатр сатыры, з якім Макаёнка звязвае плённую творчую дружбу. Летась калектыў тэатра пазнаёміў масквічоў з «Зацюканым апосталам». «Таблетку пад язык» паставіў выдатны савецкі рэжысёр Валянтцін Плучак. Разам з драматургам ён ездзіў па вёсках Беларусі, знаёміўся з калгаснікамі, іх побытам,

звычкамі. А гэта было вельмі важна для поспеху работы, бо п'еса прысвечана надзённым праблемам часнай вёскі. У спектаклі заняты вядомыя артысты А. Папаная, Г. Менглет, А. Міронаў, С. Мішулін і іншыя.

Днямі адбылася прэм'ера гэтай п'есы ў Беларускім акадэмічным драматычным тэатры імя Я. Купалы. Кіруючыся задумай драматурга, рэжысёр Барыс Луцэнка пабудоваў спектакль у форме рэпартажу з кабінета старшыні калгаса Каравая. Каравай (артыст В. Белавосцік) — рыцар зямлі, адукаваны і гаспадарлівы чалавек, улюбёны ў прафесію хлебараба. Ён разумее і інтарэсы справы, і патрэбы людзей. Таму і ідуць да яго калгаснікі са сваі-

мі бедамі і радасцямі, скаргама і прапановамі. Таму так натуральна робіцца яго кабінет цэнтрам дзеяння п'есы.

І яшчэ адна фігура не менш Каравая прыцягвае ўвагу гледачоў. Гэта дзед Цыбулька, якога вельмі душэўна іграе артыст Г. Аўсяннікаў. Хоць роля традыцыйна-камедыйная, артыст не імкнецца абавязкова выклікаць смех гледача, а глыбока пранікае ў псіхалогію вельмі сімпатычнага яму старога селяніна, цікаўнага і шчырага, наіўнага і мудрага.

У спектаклі заняты ў асноўным моладзь: В. Кліменка, Г. Бальчэўская, У. Кін-Камінскі, В. Рыжы, А. Дзянісаў. Мастацкае афармленне Б. Герлавана.

Сцэна са спектакля «Таблетку пад язык» у тэатры імя Я. Купалы. Фота А. НІКАЛАЕВА.

Радасць перамогі.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

ФІЛЬМ ЗДЫМАЕЦЦА Ё ГРОДНА

Англійская здымачная група тэлекампаніі «Гранада» працуе ў Гродна над фільмам аб гімнастычнай школе заслужанага трэнера СССР Р. Кныша і яго вучаніцы алімпійскай чэмпіёнцы Вользе Корбут.

Журналіст В. ЛУКАШЭНКА ўзяў інтэрв'ю ў рэжысёра фільма Джона Шэпарда.

— Што падахвоціла вас здымаць фільм пра гродзенскую гімнастку Вольгу Корбут?

— Велізарная папулярнасць, якую Вольга Корбут заваявала сваімі выступленнямі на XX Алімпійскіх гульнях у Мюнхене. У нас у Англіі ваша Оля вельмі папулярная. Гэта, натуральна, не магло не зацікавіць тэлекампанію.

Дарэчы, прэтэндэнтаў здымаць фільм пра Вольгу Корбут было некалькі, з розных краін. Перавагу аддалі нам.

— Якую мэту вы паставілі перад сабой?

— Наш фільм аб спорце, але ён будзе не зусім спартыўным. Нам хочацца расказаць англійскім тэлегледачам аб вашай Вользе, яе трэнеру Кнышу, аб іншых гімнастках, з якімі Корбут трэніруецца, аб савецкай гімнастыцы. Мы імкнемся зафіксаваць усё, каб нашым тэлегледачам стала зразумела, чаму савецкія гімнасты дабіліся такіх вялікіх поспехаў.

— А ў чым, на ваш погляд, сутнасць гэтых поспехаў?

— У вашай краіне ёсць вялікія магчымасці развіваць любы віды спорту. Здольных дзяцей можна знайсці ў любой краіне. Але для таго, каб яны сталі майстрамі, патрэбны ўмовы. Такія ўмовы ў вас створаны. Аб развіцці спорту клопаціцца дзяржава, бясплатна прадастаўляе школьнікам выдатныя залы, цэлыя спартыўныя комплексы, у якіх ёсць усё неабходнае. Ёсць такія таленавітыя трэнеры, як Кныш.

Мне падабаецца Кныш і як трэнер, і як чалавек. Вельмі спакойны, тактоўны і ў той жа час настойлівы. Я назіраў, як ён вядзе трэніроўкі. Спакойна, без націску дабіваецца ён ад Вольгі дасканалы выканання складаных элементаў гімнастыкі. Выдатны майстар!

— Ці ўбачыць фільм пра Вольгу Корбут у нас, у Савецкім Саюзе?

— Мы здымаем фільм сумесна з групай з Агенцтва Друку Навіны. У Англіі і іншых заходніх краінах, якія пажадаюць узяць наш фільм, ён будзе паказаны па тэлебачанні. Адна-

сова і савецкія гледачы атрымаюць магчымасць убачыць на экраны вашу чэмпіёнку.

Дарэчы, тут, у Гродна, мы здымаем трэцюю, апошнюю частку фільма. Першую здымалі ў Франкфурце-на-Майне, дзе выступалі вашы гімнасты, другая расказвае аб трэніроўках зборнай Савецкага Саюза па гімнастыцы. Так што фільм будзе крыху шырэйшы, чым паказ адной спартсменкі. Праз Вольгу Корбут мы хацелі б паказаць, як ва ўмовах вашай краіны рыхтуюцца зоркі вялікага спорту. Наколькі гэта нам удала, будзеце рабіць вывад самі.

— Вы першы раз у Савецкім Саюзе?

— Не, не першы. Я ўжо здымаў фільм аб Ленінградзе. Фільм, на мой погляд, удаўся. Ён атрымаў добры водгук у вашай краіне.

Бываў я ў Маскве, ездзіў на Каўказ.

— Скажыце, а самі вы — спартсмен?

— Спортам захапляюся, але ад гімнастыкі далёкі. Каб быць у курсе справы, мне давялося перад паездкай у Савецкі Саюз месяцы два вывучаць дакументы. У час здымак нас кансультаваў трэнер зборнай СССР па гімнастыцы Ларыса Латыніна. Я вельмі ўдзячны ёй за дапамогу.

СТУКАНАВЫ — СЯМ'Я КАЛЕКЦЫЯНЕРАЎ

Маркі і паштоўкі выдаюцца масавымі тыражамі і вандруюць па ўсім свеце. Адны з іх, выканаўшы сваю асноўную функцыю паштовага знака, знікаюць бяспследна, другія трапляюць у рукі калекцыянераў. Калекцыянеры — цікавыя людзі. Яны не проста збіраюць маркі, але ўсякі раз шукаюць у іх глыбокі змест.

Аляксандр Стуканаў — выкладчык кафедры гісторыі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Яго схільнасць да гісторыі вызначыла вядучую тэму калекцыі. Многія паштоўкі, сабраныя ім, маюць не толькі філатэлістычную, але і значную гістарычную каштоўнасць. Некаторыя з іх у мастацкай форме расказваюць пра асобныя эпизоды мінулага нашай Радзімы, пра барацьбу за ўстаўленне Савецкай улады і абарону яе завабў. Савецкія і замежныя паштоўкі з калекцыі выкладчык гісторыі нярэдка выкарыстоўвае як ілюстрацыі да сваіх лекцый.

Захапіўся калекцыянераваннем Аляксандр Стуканаў яшчэ ў 1954 годзе, будучы вучнем 9 класа. Пачаў з некалькіх марак і паштовак і стварыў багацейшую калекцыю, у якой нямала вельмі рэдкіх і каштоўных выданняў, што расказваюць аб гісторыі касцюма розных народаў, аб архітэктурных помніках, развіцці народнага мастацтва, культуры, аб шэдэўрах сусветнага жывапісу, дойлідства, скульптуры, розных гістарычных падзеях.

Безумоўна, калекцыянераванне паштовых знакаў задавальняе цікаўнасць чалавека, расшырае кола яго інтарэсаў, але самае галоўнае — яно павялічвае колькасць сяброў. Жаданне сустрацца з людзьмі, блізкімі па

інтарэсу, прывяло Аляксандра Стуканава ў 1959 годзе, у той час студэнта гістарычнага факультэта, у таварыства філатэлістаў Беларусі. Ён стаў адным з самых актыўных арганізатараў розных мерапрыемстваў, неаднойчы яго выбіралі членам праўлення.

Некалькі год назад Аляксандр Аляксандравіч жаніўся. Яго жонка Галіна працуе лабаранткай на ўніверсітэце. Захапленне мужа яна прыняла блізка да сэрца і стала не толькі памочніцай, але і самастойным калекцыянерам. Яна захапілася фалерыстыкай — збіраннем значкоў. Тэматыка яе калекцыі — мастацтва Старажытнай Русі, гісторыі краіны. Яна марыць сабраць усе значкі, выпушчаныя ў Савецкай Беларусі. Пакуль што з усіх вядомых калекцый па гэтай тэме яе — самая поўная.

Справядліва гавораць, што падзелена радасць — радасць падвоеная, і таму не дзіўна, што кола знаёмых у мужа і жонкі Стуканавых расце разам з іх захапленнем. У іх шмат сяброў не толькі сярод беларускіх калекцыянераў, але і ў Бельгіі, Францыі, Аўстраліі. Па запрашэнні членаў Саюза савецкіх грамадзян Янцес-Дзяржынгай і Верхельст-Кірылавай Аляксандр Аляксандравіч гасціў у Антверпене.

Звычайна нядзелю Аляксандр і Галіна Стуканавы праводзяць у сваім клубе, яны абое — члены Беларускага аддзялення Усеагульнага таварыства філатэлістаў. Сустрэчы і гутаркі, абмены паштоўкамі і значкамі, абмеркаванне розных цікавых для іх пытанняў з такімі ж актыўнымі калекцыянерамі, як і яны самі, прыносяць ім у жыцці нямала радасці.

Л. КАРОБКІНА.

МУЗЕЙ ШАЛЯПІНА

Петраградская старана, вуліца Графціо, дом 2-б. Гэтага адраса яшчэ няма ў музейных даведніках Ленінграда. Але набліжаецца дзень, калі перад наведвальнікамі расчыніць дзверы кватэра, дзе з 1915 па 1922 год жыў вялікі рускі спявак Фёдар Шаляпін. Тут адкрыецца філіял Ленінградскага дзяржаўнага тэатральнага музея.

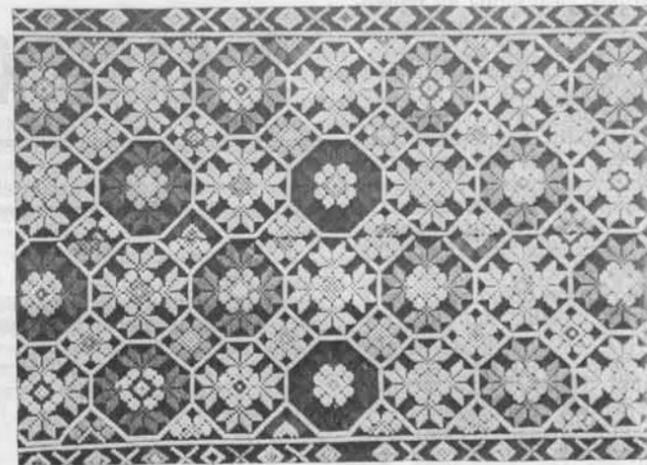
Кабінет-гасціная і сталовая прымуць ранейшы выгляд. Наведвальнікі ўбачаць многія прадметы быту, якія акружалі Шаляпіна: абедзенны стол, крэслы, буфет з пасудай, бронзавы гадзіннік, люстры. Захаваўся настольны чарнільны прыбор. На ранейшым месцы ўстаўляваецца славуці партрэт Шаляпіна работы мастака Кустодзіева. Пяць гадоў назад яго прыслалі з-за граніцы дочкі спевака Марфа і Марына. Партрэт адноўлены галоўным рэстаўратарам Рускага музея А. Брындаравым. Свае месцы зоймуць скульптурны аўтапартрэт Шаляпіна, мастацкія палотны, музычная скрынка — вітала з пласцінкамі-запісамі.

У экспазіцыю ўключаюцца фатаграфіі, якія паказваюць спевака сярод сяброў, родных, дзячоў культуры і мастацтва, у час сустрэч з гледачамі, у гасцях у рабочых Арэхава-Зуева. Падрабязна раскаваецца творчая лабараторыя Шаляпіна, у прыватнасці работа над яго любімай роллю Барыса Гадзінова. У зашклёнай шафе будзе выстаўлены тэатральны касцюм Шаляпіна, у якім спявак выконваў ролю Мефістофеля.

100-годдзе з дня нараджэння Ф. Шаляпіна Ленінградскі тэатральны музей адзначыў цыклам канцэртаў-гуказапісаў, прысвечаных спеваку.

А. ВІКТАРАУ.

БЕЛАРУСКІ СУВЕНІР

Многія сувенірныя вырабы, перш чым з'явіцца на прылаўках магазінаў, экспануюцца на выстаўках як узоры самабытнай творчасці народных умельцаў: ткачых, рэзчыкаў па дрэве, ганчароў. НА ЗДЫМКАХ: работы з апошняй рэспубліканскай выстаўкі народнай творчасці. 1. «Танец», інкрустацыя па дрэве, калектыўная работа навучэнцаў Бабруйскага вучылішча № 15. 2. Набор для віна. Аўтар — А. Пракаповіч з Мінскай вобласці. 3. Посцілка Л. Жураўлёвіч з Гомельшчыны. 4. «Скарына», чаканка А. Пракалушчанкі з Наваполацка.

ГУМАР

Джона прызвалі на ваенную службу. На камісіі спытал, які род войск ён хацеў бы выбраць.

— Я хацеў бы служыць на флоце, — адказаў Джон.

— Цудоўна! Будзеце служыць на падводнай лодцы.

— Ні ў якім выпадку!

— Але чаму ж?

— Таму што я прывык спаць з адкрытай фортакчай!

— Жан, прызнавайся, хто пісаў табе хатняе сачыненне?

— Слова гонару, не ведаю, мсье, я рана лёг спаць...

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44. ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. № 211.